

МЕТОДИЧНІ ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

У статті розглянуто основні підходи до діагностичного вимірювання емоційного інтелекту: тестовий та опитувальний. Показано, що кожному із зазначених підходів відповідають два основні типи моделей емоційного інтелекту: моделі здібностей та змішані (еклективні) моделі. Охарактеризовано найбільш відомі методичні засоби діагностики емоційного інтелекту. Відзначено особливості зазначених вище методологічних підходів, які пов'язані з практичною спрямованістю використання методичних засобів діагностики емоційного інтелекту.

Ключові слова: емоційний інтелект, діагностика емоційного інтелекту, тестовий підхід, опитувальний підхід.

Постановка проблеми. Проблема діагностики емоційного інтелекту як здатності до розуміння емоцій та управління ними неодноразово обговорювалася в літературі [6; 10; 11]. Поряд із тим, за останні роки вченими було запропоновано нові розробки методичних засобів діагностики емоційного інтелекту, що вимагає більш глибокого додаткового аналізу зазначеної вище проблематики.

У сучасній літературі традиційно розрізняють два основні підходи до вимірювання емоційного інтелекту: опитувальний (спрямований на використання опитувальників, заснованих на самозвіті) та тестовий (передбачає використання тестів, які включають завдання задачного типу).

Кожному з зазначених підходів відповідає певний тип моделей емоційного інтелекту: моделі здібностей та змішані (еклективні) моделі. Перший тип моделей трактує емоційний інтелект як суто когнітивний конструкт, пов'язаний із обробкою емоційної інформації. Другий тип – пояснює емоційний інтелект як сукупність когнітивних, особистісних, мотиваційних рис, які забезпечують ефективне розуміння емоцій та управління ними.

З нашої точки зору, у літературі недостатньо розкрито характерні риси кожного з діагностичних підходів та моделей емоційного інтелекту, недостатньо чітко виділено їх переваги та недоліки. Гіпотетично, ці дані сприятимуть систематизації знань про діагностичні засоби емоційного інтелекту та більш ефективному їх використанню в певних галузях дослідження емоційного інтелекту.

У зв'язку з цим, **мета** статті: охарактеризувати основні методичні засоби діагностики емоційного інтелекту та виділити особливості методологічних підходів (тестового та опитувального) до їх розробки.

Результати теоретичного дослідження. У межах тестового та опитувального підходів до діагностики емоційного інтелекту вченими було запропоновано низку відповідних опитувальників та тестів.

Опитувальники на емоційний інтелект. Опитувальні методи дозволяють оцінити передусім уявлення людини про свій емоційний інтелект, тобто уявлення про власні здібності щодо розуміння та управління емоціями.

До безсумнівних плюсів цієї групи методик відносять чіткість формулювань та компактність застосування методичних засобів.

До основних *труднощів*, пов'язаних із використанням опитувальних методів, відносять:

1) хибне припущення, що люди здатні до точної оцінки власних емоцій, навичок, умінь і поведінки (для будь-яких методик, заснованих на самозвіті, характерним є викривлення результатів);

2) суттєві відмінності в назвах шкал у різних авторських опитувальниках, спрямованих на вимірювання емоційного інтелекту;

3) недостатню валідність – опитувальники на емоційний інтелект діагностують не один із видів інтелекту, а певну комбінацію особистісних рис. Аналіз використання опитувальників емоційного інтелекту в дослідженнях показав, що опитувальні методи емоційного інтелекту майже не корелюють з інтелектуальними тестами (кореляції близькі до 0), проте виявляють максимально вірогідні кореляції з особистісними рисами. Це пояснюється тим, що змішані моделі емоційного інтелекту містять у собі особистісні конструкти (впевненість у собі, стресостійкість та ін.), які вимірюються відповідними особистісними опитувальниками. Нижче представлено характеристику найбільш відомих опитувальників на емоційний інтелект.

Методика EQ-I. Це одна з найбільш ранніх розробок щодо дослідження емоційного інтелекту. Автор методики – Р. Бар-Он, який запропонував методику в 1997 р. Опитувальник складається з 132 тверджень, об'єднаних у 15 факторів. До основних шкал методики відносяться: внутрішньоособистісний емоційний інтелект, міжособистісний емоційний інтелект, адаптація, управління стресом, загальний настрій. У вітчизняній літературі дані щодо психометричних характеристик методики після перекладу на російську або українську мову та щодо адаптації не наведено.

Методика SREIT. Методика сконструйована Н. Шуте з колегами у 1998 р; її було адаптовано для осіб підліткового віку А. Садовою і П. Воронковою у 2006 р. [7]. Структурно опитувальник SREIT складається з 33 тверджень, які об'єднуються в три шкали: оцінка та вираження емоцій, регулювання

емоцій, використання емоцій при вирішенні проблем. Опитувальник характеризується задовільними психометричними показниками (надійністю та валідністю). До позитивних аспектів методики також відносять простоту в її використанні та обробці даних. О.Сергієнко вважає, що єдиним негативним аспектом даної методики є її незахищеність від соціальної бажаності відповідей досліджуваних [9, с. 28].

Методика EQ. Методика (вавторській розробці Н. Холл) презентована Є. Ільїним у 2001 р. Опитувальник містить 30 тверджень, які об'єднуються в п'ять шкал: емоційна обізнаність, управління власними емоціями, самомотивація, емпатія, розпізнавання емоцій інших людей. Щодо психометричних даних методики EQ інформація в літературі не представлена. У зв'язку з цим О.Сергієнко вказує на професійну некомпетентність дослідників, які розглядають опитувальник EQ як адекватний та валідний для вимірювання емоційного інтелекту.

MEI (методика діагностики емоційного інтелекту). Методика ґрунтується на авторському положенні М. Манойлової, відповідно до якого емоційний інтелект є здатністю людини до усвідомлення, прийняття та регуляції емоційних станів і почуттів інших людей та самого себе. Методика являє собою опитувальник, який складається з 40 питань-тверджень. Досліджуваному пропонують оцінити міру своєї згоди з кожним твердженням за 5-бальною шкалою. Опитувальник містить чотири субшкали і три інтегральні індекси: загального рівня емоційного інтелекту, вираженості внутрішньоособистісного (здатність до усвідомлення й прийняття своїх почуттів, самоконтроль) та міжособистісного (здатність до розпізнавання, розуміння і змінення емоційних станів інших людей) аспектів емоційного інтелекту. У літературі наводяться дані щодо успішного застосування методики у сфері професійної діяльності [4].

Методика EmIn. Теоретичні положення, на яких ґрунтується EmIn, були розроблені Д. Люсіним у 2004 р. Емоційний інтелект визначається цим вченим як здатність до розуміння своїх і чужих емоцій та управління ними. Д. Люсін вводить поняття – внутрішньоособистісний емоційний інтелект (здатність до розуміння власних емоцій та управління ними) та міжособистісний емоційний інтелект (здатність до розуміння емоцій інших людей і управління ними).

На цій теоретичній основі було розроблено методику, яка складається з 46 питань, на кожне з яких потрібно було відповісти за 4-х бальною шкалою, які групуються у п'ять субшкал. Автор методики EmIn трактує емоційний інтелект як один із різновидів інтелектуальних здібностей та стверджує, що запропонований їм опитувальник вимірює уявлення людини про свій емоційний інтелект, але не які-небудь особистісні риси [3, с. 83]. Д. Люсін також стверджує, що розроблена ним модель емоційного інтелекту принципово відрізняється від змішаних моделей тим, що в конструкт емоційного інтелекту не вводяться особистісні характеристики, які є корелятами здатності до розуміння та управління емоціями. Поряд із тим, О. Сергієнко вважає, що дана методика не може бути віднесена до моделей здібностей через те, що є опитувальником, заснованим на самозвіті [9, с. 30]. У літературі наведено дані щодо стандартизації методики EmIn та її психометричних характеристик [3].

Методика "Емоційне самоусвідомлення". Методика розроблена О. Власовою, М. Березюк у 2004 р. з метою вивчення емоційного інтелекту як інтраіндивідуальної властивості особистості [2].

Методика складається з п'яти шкал та сумарного показника емоційної самосвідомості. Кожна шкала передбачає закриті відповіді респондента на 10 запитань. Основні шкали методики: (1) "диференціація емоцій" – діагностує, наскільки людина може добре розуміти, що і за яких обставин вона відчуває (наприклад, відрізнити, де радість, а де здивування); (2) "вираження емоцій" – показує як адекватно і повно людина вміє демонструвати власні почуття, наскільки відверто виражає себе; (3) "емпатія" – демонструє усвідомлену здатність відчувати емоційний стан іншої людини; за її допомогою діагностується рівень співчуття іншим людям; (4) "управління емоціями" – діагностує розвиток здібностей людини керувати власними емоціями; її результати відображають здатність людини до спрямування своїх переживань у необхідне русло, з огляду на вимоги ситуації; (5) "прийняття відповідальності" – надає інформацію про те, наскільки людина усвідомлює свою відповідальність за власні переживання відносно того, чи буде вона здоровою, щасливою та благополучною.

Тестові методики: вимірювання здібностей емоційного інтелекту. На відміну від опитувальників, тести на емоційний інтелект помірно корелюють з показниками інтелектуальних здібностей (на рівні 0,3 – 0,4) та мінімально – з особистісними рисами. Це свідчить про те, що тести дають змогу оцінити емоційний інтелект як певний вид інтелекту, а не як сукупність вже відомих особистісних рис.

Вчені відзначають, що тести емоційного інтелекту характеризуються задовільними психометричними даними. Поряд із тим, виокремлюються наступні *труднощі* у використанні тестів на емоційний інтелект.

1. Визначення методу підрахунку балів. Складно визначити, який саме варіант відповіді можна вважати вірним і на якій підставі. Підрахунок балів на основі консенсусу вибірки стандартизації може просто виражати уявлення про емоції, характерні для певної культури. Підрахунок балів на основі експертних оцінок також викликає сумніви: не зрозуміло, за яким критерієм необхідно обирати експертів, думка яких буде вважатися авторитетною стосовно знань про емоції. У зв'язку з цим, В. Вахрушева висловлює думку, що тести вимірюють не емоційний інтелект, а конформність досліджуваних стосовно соціальних норм.

2. Тестові завдання у вербальній формі (як у MSCEIT, MDEI) є досить громіздкими для досліджуваних. Поряд із тим, А. Панкратова вважає, що перехід до цілком невербальної рисуночної форми є неможливим, оскільки управління емоційним станом відбувається вербально (через змінення оцінки події).

Нижче наведено характеристики найбільш розповсюджених тестів на емоційний інтелект.

MSCEIT v. 2.0. В основі методики – модель емоційного інтелекту, створена Дж. Мейером та П. Селовеї у 1990 р. та доповнена ними у 1997 р. Головний акцент у запропонованій моделі зроблено на когнітивній складовій емоційного інтелекту, що пов'язана з переробкою інформації про емоції. Емоційний інтелект було визначено як здатність до переробки інформації, яка міститься в емоціях, а саме визначати значення емоцій, зв'язок між ними, використовувати емоційну інформацію як основу для мислення та прийняття рішень.

На основі зазначеної вище моделі авторами було створено перший експериментальний варіант методики для дослідження емоційного інтелекту – MEIS, який було довершено у 2002 р. Так з'явився новий тест MSCEIT v. 2.0. Методика містить 141 питання, які об'єднуються в 8 секцій (по 2 секції на кожний з виділених компонентів емоційного інтелекту).

Компонент 1. Здатність до сприймання, оцінки і вираження емоцій (ідентифікація емоцій). Секція А (емоційне оцінювання облич) складається з 4 фотографій облич людей, які необхідно оцінити за ступенем вияву наведених емоцій (сум, страх, гнів, відроза, хвилювання, здивування, щастя). Секція Е (емоційне оцінювання картинок) включає 6 невербальних проб, які спрямовані на виявлення здатності відчувати загальний настрій, який міститься в оточенні – конкретних пейзажах і абстрактних формах. Кожну картинку необхідно оцінити за ступенем вираженості наведених емоцій (сум, страх, гнів, відроза, хвилювання, здивування, щастя).

Компонент 2. Здатність використовувати емоції для підвищення ефективності мислення та діяльності (емоційна фасилітація мислення). Секція В (розпізнавання емоцій, ефективних для фасилітації конкретної діяльності) складається з 5 вербальних завдань, спрямованих на розуміння того, які емоції сприяють більш ефективному виконанню різноманітних видів діяльності. Необхідно визначити, наскільки корисно буде в певній ситуації пережити ту чи іншу емоцію. Секція F (здатність вербалізувати власні емоційні стани) включає 5 вербальних завдань, спрямованих на позначення емоційних станів та поєднання вербалізованої емоції й недиференційованого відчуття.

Компонент 3. Здатність до розуміння та аналізу емоційної інформації. Секція С (здатність до розуміння динамічності емоцій, механізмів їх змінюваності) складається з 20 описів різних ситуацій, кожна з яких містить 6 варіантів відповідей. Відповіді містять різні емоційні стани, які переживають персонажі ситуації. У кожній ситуації необхідно обрати найбільш доречний варіант відповіді. Секція G (здатність розуміти взаємодію емоцій та розрізняти складні почуття) складається з 12 тверджень, які виявляють ступінь розуміння значення тих або інших емоцій, складність поєднання емоцій в одному почутті.

Компонент 4. Здатність до свідомої регуляції емоцій для особистісного зростання та покращення міжособистісних стосунків. Секція D (здатність до регуляції власних емоційних станів) включає 5 історій, в яких описуються певні події. Кожна історія містить 4 варіанти продовження. Необхідно оцінити кожне продовження історії з позицій того, наскільки наведені дії можуть викликати гарний настрій, сприяти збереженню центрального персонажу. Секція H (здатність до регуляції емоційних станів інших людей) репрезентує 3 ситуації. У кожній із них міститься історія стосунків. Також представлено 3 варіанти продовження наявних взаємин. У кожному продовженні історії необхідно оцінити за 5-бальною шкалою ефективність дій щодо збереження гарних стосунків.

У російськомовній літературі дані щодо психометричної перевірки тесту наведено у роботах Є. Сергієнко та І. Ветрової [8; 9]. Поряд із тим, у науковій літературі підкреслюються проблеми, пов'язані з визначенням правильних відповідей до тестових завдань MSCEIT [1].

Діагностика рівня розвитку емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку. Засоби діагностики емоційного інтелекту дітей було розроблено в'єтнамським вченим Нгуєн Мінь Анем у 2008 р. Теоретико-методологічною основою запропонованого комплексу методичних засобів є положення проєктивної психології та арт-терапії дошкільників (Л. Виготський, В. Вульф, Дж. Ділео, П. Піотровська, Х. Рід, К. Річчі, Г. Сперінг). Інструментарій для діагностики емоційного інтелекту включає в себе анкету для вихователів та батьків і набір діагностичних методик для дітей: "Домальовування: світ речей – світ людей – світ емоцій", "Три бажання" і "Що – чому – як". Питання анкети спрямовані на оцінку емоційної чуйності дітей, їх здатності пережити значущі для них події та співчувати оточуючим людям. Діагностичні методики ("Домальовування", "Три бажання", "Що – чому – як") спрямовані на виявлення емоційної орієнтації дітей (на світ речей або на світ людей, на себе або на іншу людину), а також способи адекватного вирішення проблем при опорі на зазначену орієнтацію.

Дані про психометричні характеристики комплексу методик діагностики емоційного інтелекту дітей наведено у дисертаційному дослідженні Нгуєн М. А.

МДЕІ. Методика діагностики емоційного інтелекту була запропонована Л. Вахрушевою, В. Гризодуб, А. Садоковою у 2009 р. [1]. Як теоретичну базу для розробки МДЕІ автори використали: 1) ідеї Л. Виготського про психологічні системи, положення про зв'язок між інтелектуальною та емоційною сферами; 2) модель емоційного інтелекту Дж. Майєра, П. Селовея, Д. Карузо; 3) теорію В. Лебединського про рівневу систему регуляції емоцій.

МДЕІ являє собою сукупність задач, спрямованих на оцінку здатності досліджуваних розуміти свої та чужі емоції, використовувати цю інформацію для регуляції своїх емоцій та емоцій інших людей. Самі автори відзначають, що їх методика є полупроєктивною [1, с. 9]. Задачі, які містить методика, передбачають опис ситуацій з питаннями щодо вірогідності певних емоцій та поведінки. За інструкцією

МДЕІ досліджувані надають відповідь у вільній формі. Відповіді оцінюються за розробленою авторами методики системою кількісної та якісної оцінки даних.

Структурно методика складається з трьох субтестів, розподілених по чотирьом шкалам: шкала 1 – розуміння власних емоцій (обробка даних за субтестом 1); шкала 2 – розуміння емоцій інших людей (обробка даних за субтестом 2); шкала 3 – регуляція власних емоцій (обробка даних за першою частиною субтесту 3); шкала 4 – регуляція емоцій інших людей (обробка даних за другою частиною субтесту 3). Загальний бал по тесту вираховується шляхом сумування показників за всіма чотирма шкалами.

Методика пройшла необхідні процедури валідизації та стандартизації [1, с. 39-43].

Відеотест на емоційний інтелект В. Овсяннікової – Д. Люсіна. Відеотест було запропоновано авторами у 2013 р. [3]. Основна мета методики: вимірювання здатності до розпізнавання емоцій як одного з компонентів емоційного інтелекту. Основними показниками методики є два аспекти розпізнавання емоцій: точність ідентифікації емоцій (оцінка модальності емоційного стану людини) та сенситивність щодо вираженості емоцій (схильність переоцінювати або недооцінювати силу емоцій, які відчуває людина). Зміст методики: досліджуваному демонструють 7 коротких відеосюжетів, де показано поведінку людей у різних повсякденних ситуаціях. У кожному сюжеті досліджуваний має спостерігати за певним героєм, а після закінчення відеосюжету оцінити за шкалою від 0 до 5 балів, наскільки конкретна людина відчуває кожну з 15 наведених емоцій. Тривалість відеофрагментів – від 10 до 60 секунд, персонажами виступають як жінки, так і чоловіки.

А. Панкратова відзначає, що дослідники, які на початку своєї діяльності розробляли вербальні методики для діагностики емоційного інтелекту, на сучасному етапі дослідження все більше вдаються до розробки відеOVERSІЙ. Вчена вважає, що змінення форми тестових завдань на відеоситуації сприятиме усуненню ряду технічних проблем, які наявні в сучасних версіях тестових завдань на емоційний інтелект. Зокрема, до цих проблем відносяться: діагностика здібності щодо розпізнавання емоцій тільки за мімікою на фотографіях, необхідність оцінювати ситуацію тільки на основі її вербального опису, роздільну діагностику здібностей, які входять до складу емоційного інтелекту.

Загалом вчені (Д. Люсін, Є. Сергієнко, Д. Ушаков) вказують, що тестові методики емоційного інтелекту корелюють із опитувальними методами емоційного інтелекту на слабкому рівні (0,30). Це підтверджує, що різні моделі емоційного інтелекту вимірюють різні здібності емоційного інтелекту. Д. Люсін загалом вважає, що різні методики емоційного інтелекту вимірюють різні аспекти цього феномену. За аналогією із розумінням кристалізованого та плинного загального інтелекту Р. Кеттеллом, вчений виокремлює у структурі емоційного інтелекту кристалізований компонент (знання про емоції, емоційну експресію, способи емоційної саморегуляції) та плинний компонент (конкретні способи розуміння емоцій на основі інтуїції й емпатії).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. За даними проведеного дослідження можна констатувати наступне: 1. Основні методичні засоби діагностики емоційного інтелекту розроблено в межах двох методологічних підходів: опитувального (використання опитувальників, заснованих на самозвіті) та тестового (передбачає використання тестів, які включають завдання задачного типу). Найбільш поширеними щодо використання у наукових дослідженнях є наступні опитувальники на емоційний інтелект: EQ-I (Р. Бар-Он, 1997), SREIT (Н. Шуте та співавт., 1998; адаптація А. Садокової, П. Воронкової, 2006), EQ (Н. Холл), MEI (М. Манойлова, 2004), EmIn (Д. Люсін, 2006), методика "Емоційне самоусвідомлення" (О. Власова, М. Березюк, 2004).

Найбільш відомі тестові методики щодо вимірювання здібностей емоційного інтелекту: MSCEIT v. 2.0 (Дж. Мейер, П. Селовей, Д. Карузо, 2002), комплекс проєктивних методик для діагностики рівня емоційного інтелекту старших дошкільників (М. А. Нгуен, 2008), МДЕІ (Л. Вахрушева, В. Гризодуб, А. Садокова, 2009), відеотест на емоційний інтелект (В. Овсяннікова, Д. Люсін, 2013).

2. Порівняльний аналіз наукових джерел щодо опису методичних засобів діагностики емоційного інтелекту показав, що існують спільні та відмінні характеристики між двома основними підходами до вимірювання емоційного інтелекту: тестовим та опитувальним. До спільних характеристик можна віднести те, що обидва підходи спрямовані на вивчення когнітивної сфери психіки, визначення двох основних факторів – розуміння емоцій та управління емоціями.

Також при кожному з підходів спостерігаються відмінні характеристики теоретичного та технічного характеру. *Теоретичні аспекти* пов'язані з тим, що методичні засоби, розроблені при кожному з підходів, спрямовані на вимірювання різних сторін емоційного інтелекту та, відповідно, різних сфер знань: при опитувальному підході – це сфера уявлень про себе, при тестовому – це сфера досвіду. *Технічні характеристики* кожного з підходів стосуються відмінностей щодо методики проведення (при опитувальному підході спостерігається більша компактність та чіткість методик, час проведення більш скорочений, ніж при тестовому підході) та стимульного матеріалу (при опитувальному підході використовується система питань, яка передбачає кількісний рівень, тобто оцінку; при тестовому підході застосовується набір картинок або відеофрагменти, що спрямовані на фіксацію якісного рівня, тобто модальності емоцій).

3. Особливості зазначених підходів пов'язані з практичною спрямованістю використання методичних засобів діагностики емоційного інтелекту: вивчення сфери самооцінки (при опитувальному підході), вивчення сфери знань (при тестовому підході). Також треба відзначити, що опитувальний підхід є більш *статичним* (пов'язаний із внутрішніми чинниками, зокрема з особливостями самооцінки),

тестовий підхід є більш *динамічним* (оскільки більше залежить від зовнішніх чинників: культури, освіти, навчання і т. ін.).

Перспективи подальших досліджень зазначеної проблематики можуть бути пов'язані з вивченням специфіки застосування новітніх методичних засобів діагностики емоційного інтелекту в різних сферах наукових досліджень.

Використані джерела

1. Вахрушева Л.Н. Руководство по использованию методики измерения эмоционального интеллекта / Л.Н. Вахрушева, В.В. Гризодуб, А.В. Садокова // Психологическая диагностика. – 2009. – № 1. – С. 3-44.
2. Власова О.І., Березюк М.А. Теоретико-методичні засади дослідження емоційного інтелекту як інтраіндивідуальної властивості особистості // Соціально-психологічні проблеми трансформації сучасного суспільства. – Луганськ, 2004, С. 177-184.
3. Люсин Д.В. Измерение способности к распознаванию эмоций с помощью видеотеста / Д.В. Люсин, В.В. Овсянникова // Психологический журнал. – 2013. – Т. 34. – № 6. – С. 82-94.
4. Манойлова М.А. Развитие эмоционального интеллекта будущих педагогов / М.А. Манойлова. – Псков: ПГПИ, 2004. – 60 с. – (Монография).
5. Нгуен М.А. Психологические особенности формирования эмоционального интеллекта старших дошкольников (на примере российских и вьетнамских детей) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. психол. наук : спец. 19.00.07 "Педагогическая психология" / М.А.Нгуен.– Тамбов, 2008. – 26 с.
6. Робертс Р.Д. Эмоциональный интеллект: проблемы теории, измерения и применения на практике / Р.Д. Робертс, Дж. Метгьюс, М. Зайднер, Д.В. Люсин // Психология. Журнал Высшей школы экономики. – 2004. – Т. 1, № 4. – С. 3-26.
7. Садокова А.В. Методика исследования эмоционального интеллекта подростков / А.В. Садокова, П.М.Воронкина // Психологическая диагностика. – 2006. – № 3. – С. 68-83.
8. Сергиенко Е.А., Ветрова И.И., Волочков А.А., Попов А.Ю. Адаптация теста Дж. Мэйера, П. Сэловея и Д. Карузо "Эмоциональный интеллект" на русскоязычной выборке // Психологический журнал. – 2010. – Т. 31. – № 1. – С. 121-139.
9. Сергиенко Е.А. Тест Дж. Мэйера, П. Сэловея, Д. Карузо "Эмоциональный интеллект" (MSCEIT v. 2.0): Руководство / Е.А. Сергиенко, И.И. Ветрова.– М.: Изд-во "Институт психологии РАН", 2010. – 176 с.
10. Социальный интеллект: Теория, измерение, исследования : [сб. науч. работ / науч. ред. Д.В. Люсин, Д.В. Ушаков]. – М.: Институт психологии РАН, 2004. – С. 29-36.
11. Социальный и эмоциональный интеллект: от моделей к измерениям : [сб. науч. работ / науч. ред. Д.В. Люсин, Д.В. Ушаков]. – М.: Институт психологии РАН, 2009. – С. 20-30.

Derevyanko S. P.

METHODICAL MEANS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE DIAGNOSTICS

The article describes the main approaches to diagnostic measures of emotional intelligence such as test (involves the use of tests that include problem task) and questionnaire (directed to the use of questionnaires based on self-report).

It is shown that each of these approaches corresponds to two basic types of emotional intelligence models such as ability models and mixed (election) models. The first models type interprets emotional intelligence as a purely cognitive construct associated with the processing of emotional information. The second models type explains emotional intelligence as a set of cognitive, personality, motivational traits, which provide an effective understanding and managing of emotions. The most known methodical means of emotional intelligence diagnostics such as questionnaires – the EQ-I (R. Bar-On), SREIT (N. Shute and others), EQ (N. Hall), MEI (M. Manoilova), EmIn (D. Lyusin), the method of "Emotional consciousness" (O. Vlasova, M. Bereziuk), test methodics – MSCEIT. 2.0 (J. Mayer, P. Salovey, D. Caruso), MDEI (L. Vakhrusheva, V. Grizodub, A. Sadokova), the complex of projective methods for the emotional intelligence level of senior preschool children diagnosing (M.A. Nguyen), emotional intelligence videotest (V. Ovsiannikova, D. Lyusin) are described

The features of the abovementioned methodological approaches that are associated with the practical orientation of the used methodological means of emotional intelligence diagnostics such as the study of self-assessment sphere (questionnaire approach), the study of knowledge sphere (the test approach) are noted. It is stressed that the questionnaire approach is more static (concerned with internal factors, self-assessment in particular), the test approach is more dynamic (since it depends more on external factors such as culture, education, training, etc).

Key words: *emotional intelligence, emotional intelligence diagnostics, the test approach, questionnaire approach.*

Стаття надійшла до редакції 20.05.2015